

סוף זמן קר"ש

עש"ק מטות
8:48

עש"ק מסעי 8:51

מאן דלא קרי קר"ש בענתיה
בגדיו הוא כל ההוא יומא
הדרק בלג סוף

בי"ה

מבני עיינות התאחדותנו

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת מטות

מס' ביצה ז. ער ח:

פרשת מטות

מס' ביצה ט. ער יא.

תנ"א וא מן עינים רבי' תנור"א
ואו אר אכר לטפיקתין אן ארבע תעתי
מזכיר רבינו שליט"א בסיום סוף קדישין

שנה י' גילוי ל"ה (תב"ט)

מטות

כ"ב תמוז תשס"ח

פרשה זו לצדיקים נאמרה

וידבר אל ראשי המטות לבני ישראל. עיין ברשי' למה כתב כאן ראשי המטות, ונראה שהנה בפרשת נזיר כתיב וכפר את אשר חטא על הנפש והחטא הוא שציער עצמו מן היין והנה מי שקיים כל התורה יכול לקבל על עצמו ער חומרות ונדרים וסיגים אבל אנו פשוטי עם הלואי שנקיים מה שאמרה תורה ואם אין זאת אלא אנו מקיימים אך נקיים ער ע"כ נאמר פרשת נדרים אל ראשי המטות והיינו צדיקים שאליהם שייכה פרשה זו.

תלמוד מפי הרב עצמו

ראשי המטות. הנה אמרו לא כל המרבה בסחורה מחכים, דרך משל ביום שהרב דורש ומורה דרך ה' לרבים ואמר א' לחבירו אתה תלך לשמוע דברי הרב הדרוש ואני אלמדו בביתו ענין אחר ואח"כ אלמוד ממך דברי הרב ואני אומר לך הלכה שלמדתי ויהי גם שניהם בידני אף שאמת הוא אינה דומה שומע מפי הרב לשמוע מפי התלמיד דמפי הרב הדור שמוכיח לכבוד שמנים או שהכונה מדברת מתוך גרונו זה א"א לומר אצל תלמידו האומר בשם רבו ולזה כיון משה רבינו בהתחלת פרשה זו וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמור כלומר שהוא דיבר עם בני ישראל שבביל ענין ראשי המטות וכעין זה מצינו כמה פעמים דתובות אל משמשת בלשון על והודיע לישראל היו יודעים שכל הייבור ודיבור אשר ראשי המטות מדברים אליהם לכבוד המקום זה הדרב כלומר אותם דיבורים היוצא מפיהם הוא הדרב אשר צוה ה' דשכינה מדברת מתוך גרונו ודיק.

חמס סופר

גם זו לטובה

וידבר משה אל ראשי המטות. אפ"ל שהכתוב רומז עצה טובה שבאם ח"ו איזה אדם יורד מטה או לא יתלה במקרה רק להזמין שהכל בהשגחתו ית"ש ומאנו לא תצא הרעה ובודאי הכל לטובה ועל ידי שגומר בלבו שהוא לטובתו ע"ז ממשין רחמים על עצמו ויחזור מולו למעלה ראש, וזה נרמז וידבר משה אל ראשי שיעלה לראש המטות לבני ישראל אף שירדו מטה ח"ו שיחזור ויעלו לראש, העצה לזה לאמר זה הדרב אשר צוה ה' שאף ירדנו מטה היה בהשגחתו ית"ש ע"ז יבוא בחורה למעלה ראש כן יהי רצון אמן.

תמרא טבא

הקב"ה התעסק בקבורת משה

נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך. וקשה למה דוקא אחר נקמת המדינים יאסף אל עמך, ויש לתרץ על פי מה דאיתא במס' סנהדרין (דף לט ע"א) אמר ליה ההוא מינא לרבא בהו אלקיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טבל, וכי תימא במיא והכתיב מי מרד בשעלו מים, אמר ליה בנורא טביל דכתיב כי הנה ה' באש יבא, ומי סלקא טבילתא בנורא, אמר ליה אדרבה עיקר טבילתא בנורא הוא דכתיב וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים, נמצא דמכח הפסוק וכל אשר לא יבא באש, מוכח שהקב"ה יכול לקבור למשה, דאם לא כן לא היה לו תירוצ,

הפסוק כתיב גבי גיעולי מדין, ואתא במדרש בשעת מיתת אהרן הבטיחו הקב"ה למשה שהוא בעצמו יקבור אותו, וזה שאמר הכתוב נקום נקמת וגו' ובהמשך כתיב וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים, נמצא מכח הפסוק הוזה מוכח שאני יכול לקבור אותך, לזה אמר אחר תאסף אל עמך, וק"ל.

מדרש יונה

ונכבשה הארץ. פי' במה יכולים לכבוש התאוות והארציות לפני ה' ע"י שתוכיחו שאתם עומדים לפני השי"ת ע"ד שריות ה' לנגדי תמיד (ובמבואר באר"ח ס"א).

אילנא דחי

נדר גדול נדר לה'

וידבר משה אל ראשי המטות וגו'. דהנה אמרו חז"ל (נדרים ת.) האומר אשכים ואשנה פרק זה, אשנה מסכתא זו, נדר גדול נדר לאלקי ישראל, ובכך בכל יום כשארם קראת שמע הרי מקבל עליו עול מלכות שמים ועול תורה ומצוות, ואין לך נדר גדול אלהי יותר מזה, ואם היה כל אחד משראל מקיים מה שקבל עליו בקריאת שמע שחרית וערבית דאי הגאולה קרובה לבא, וידוע דבעת שישבו ישראל על אדמתם היה שופטים ושוטרים הכל משראל, מה שאין כן בגלות, והיינו וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל, פי' שבביל ראשי המטות שיהיה לבני ישראל מהם ובהם, איש כי יזור נדר לה', היינו כל איש ישראל אשר קיבל עליו בקריאת שמע נדר לה' לקיים המצוה ולעסוק בתורה, לא יחל דברו בכל היצא מפיו יעשה, וממלא לא יזיז תחת יד עם אחר ויהי ראשי המטות לבני ישראל, ונכה לקיום הבטחת ואשיבה שופטיך כבראשונה ויעוציך כבתחילה.

ישמח משה

ממון כשר סיוע לבנים טובים

ומקנה רב היה לבני ראובן. ואפ"ל על פי מה שהביא הר"ק מהרצ"א ז"ע באגרא דפרקא (אות קבו) בשם הר"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימנוב ז"ע, על מה שהוא מן התימה שראוין כמה פעמים הילדים בקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלימוד תורתם ומתפללים בבונתה ומישרים אורחותם, ואחר כך כשתגדלים מתהפכים במדות גרורות ומבטלים התורה והתפילה וכיוצא, ומאין יתהוה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם הוא הכל שאין בו חטא, והיה מהראי שתעמוד למשען להם להוסיף אומץ בנפשותם כי מצוה גוררת מצוה, ואמר הוא ז"ל שהוא מחמת שאבותיהם האכילו אותם ממון גול שסיגלו על ידי משא ומתן שאינו באמונה, ונתפטמו באיסורים ושב להם לבשר מבשרם, ועל ידי זה נולדים בקרבם תאוות ומדות גרורות, עבדיהם, ויתכן לומר כי לזה דקוק הכתוב ואמר ומקנה ר"ב היה לבני ראובן ולבני גד, כי רב הוא לשון גדולה וחשיבות, כענין שנאמר (אסתר א ח) על כל רב ביתו, שפירושו חשובו ביתו, והעידה תורה שרבושם של בני ראובן ובני גד לא היה בו שום חשש גול ומרמה, שהרי לקחו את הבזה ממלחמת סיוחן ועוג כשאר נצטוו מפי ה', ועל כן היה להם רכוש רב וחשוב, והיו יכולים לעשות בו את רצון השי"ת לעסוק בתורה ועבודה כראוי ונכבד.

ברך משה

אוצר הגנוז

טומאת קברי צדיקים

במדרש משלי (פרשה ט והובא בילקוט משלי סי' תתקמ) מובא שכשנהרג רבי עקיבא על ידי מלכות הרשעה נטפל בקבורתו אליהו הנביא זכור לטוב, והיה נושא על כתפיו יחד עם רבי יהושע הגרסי תלמידו של רבי עקיבא, שאל רבי יהושע הגרסי את אליהו, והלא כן מר ואסור לכהן ליטמא למת, אמר לו אליהו חייך רבי יהושע שאין טומאה בתלמידי חכמים ולא בתלמידיהם, ופסוטות דברי המדרש מטים שאין טומאה בצדיקים, וכן כתבו הרמב"ן (בבמות סא. וראה רמב"ן בסדר יט ב ובבא בתרא טז) והחינוך (מצוה רס) והרשב"א (בבמות סא). וכן כתב החיד"א בספר פני דוד (פרשת בשלה), ועל סך זה היו מן הפוסקים שכתבו שמונת לכתנים לעלות ולבא לקברי צדיקים כיון שצדיקים אינם מטמאים (שרית בת שערין יד סי' תמח ועוד).

אולם התוספות (בבא מציעא קד: ד"ה מהו) כתבו שיעקר טעמו של אליהו הנביא שנטמא לרבי עקיבא היה לפי שהיה מת מצוה שאין לו קוברים, שהרוגי מלכות לא היו ניתנים לקבורה, ולכן היה מותר לו להיטמא ולטפל בקבורתו, ומה שאמר הטעם שקברי צדיקים אינם מטמאים לא אמר כן אלא דרך דיוח, וכך היתה דרכו בכמה מקומות. לומר טעמים בדרך דחיה, וכן כתב הרא"ש בתשובה (כ"ל ל סי' א). ובספר האשכול (ד"ב ע"ג קט) כתב על מדרש זה שאין הצדיקים מטמאים, שאין סומכים על הלכות שבמדרשים אלא אם כן נראה שנתקבלו לבעלי התלמוד, ולדינא קברי צדיקים מטמאים, וכן דעת הריטב"א (נמילה ג) והמאירי (בבמות סא) והמהר"ל (שרית סי' קט, ובשרית בתי כהונה חלק א' (סי' ט) האריך להוכיח מהשי"ש שאין להקל בזה, ולא הונח לו מנהג המקילים להשתטח על קברות הצדיקים, והובאו דבריו בפתי' תשובה (ירד סי' ט) ע"כ סי' ג). וכן פסק בשו"ת הלכות קטנות (ד"א סי' קט) וכתב שחלילה לזרע קודש של אהרן הכהן להשתטח על קברות הצדיקים, ויש מהפוסקים שחילקו בזה וכתבו שצדיקים אינם מטמאים בשעת קבורתם, אבל אחר הקבורה אף הם מטמאים (שרית ית רענן ירד סי' ט, שרית טוב טעם דעת תליתא ח"ב יד סי' רלא).

והגאון רבי ישראל משקלוב בספר פאת השלחן (סי' ב ס"ד) האריך בענין זה וכתב שיש למנוע מנהג איזה כתנים שהולכים להשתטח על קברות הצדיקים בטענה שאין צדיקים מטמאים וטעות הוא בידם, והוכיח כן במבואר בסוגייתנו שטמאי המת שלא יכלו להקדיש קרבן הפסח במועד היו נושאי ארונם של יוסף, ומי לנו צדיק מיוסף הצדיק ואף על פי כן מבורא שנטמאו נושאי בטומאת מת. אך בשו"ת בית שערין (שם) כתב ליישב שבאמת צדיקים אינם מטמאים, אך לעולם יש להסתפק אם הנפטר הוא באמת צדיק, שהאדם יראה לעינינו ה' יראה ללבב, ובהו ביאר שהתוספות הולכים לשיטתם שהם סוברים שספק דאורייתא הולכים בו לחומרא מן התורה, ונמצא שמן התורה צריך להחמיר ולא ליטמא לצדיק מספק שמא אינו צדיק, ולכן כתבו התוספות שאין להחיר לכהן ליטמא לצדיק אף משום כבוד הבריות, אך לדעת הרמב"ם הסובר שספק דאורייתא אין הולכים בו לחומרא אלא מדרבנן, יש להקבל באיסור דרבנן זה משום כבוד הבריות. אמנם כל זה הוא לענין טומאת כתנים שאינה אלא לאו בעלמא ולכן יכולים להקל בספקיה לדעת הרמב"ם, אבל לענין טומאת מקדש וקדושו שהוא איסור כרת, כתב הכסף משנה (טומאת מת סוף פ"ט) שמודה הרמב"ם שספק כרת הולכים לחומרא מן התורה, ולכן היו נושאי ארונם של יוסף טמאים ולא יכלו לעשות הפסח, כיון שיש איסור כרת באילנות קדשים בטומאת הגוף, אך לענין טומאת כתנים יכולים הכתנים ליטמא לצדיקים לפי דעת הרמב"ם.

ובספר אביר הרועים (דף י) מסופר שבעת פטירת אדמו"ר בעל שפת אמת זצ"ל היה שם הגאון רבי אברהם מסוכטשוב בעל אבני נזר, ושאלוהו האם יכולים הכתנים להתעסק בו משום שגם טומאה בצדיקים, והשיב להם שחש ושלם להם ליטמא, וסיפף שגם כשפטר תמוז אדמו"ר הגאון רבי מנחם מענדל מקוצק זצ"ל היו רוצים הכתנים לנהוג היתר להתעסק בו, והיה שם הגאון בעל תודושי הר"ם זצ"ל יצוה ככרוכי' על לא ומחה בידם.

אחד מן הצדיקים שהאירו את שמי החסידות בימי גדולתה ותפארתה היה הקדוש מרן רבי מאיר הלוי זצוק"ל אבד"ק סטאבניץ ואפטא, שהיה ידוע בשם "רבי מאיר"ל מאפטא", בעמח"ס הקדוש "אור לשמים".

נוגד לאביו הגה"צ רבי שמואל הלוי. אחיו הגדול של רבי מאיר, היה הגה"ק רבי מרדכי מסטאשוב זצוק"ל מבני החבריה הקי' בלובלין. אמם היתה הרבנית הצדקנית פיגא ע"ה, והרבי מלובלין זצ"ל כשהיה מדבר משני אחים הללו היה קורא אותם "די בני פיגא"לע"י. (ירבה תורה).

בהיותו ילד קטן נתייתם מאביו, ואמו לבדה גדלתו. אמו חבבתו מאוד ומעולם לא היתה מקיצתו משינתו. פ"א בנערותו חלם לו שאמו הקיצה אותו, ולא רצה אז לקום וישן הלאה, ושוב חלם לו פעם שנית שאמו הקיצה אותו, והיה לו לפלא כי ידע שאין זה דרכה, וקם וראה שאמו היא בתרדמת השינה, ולא היא הקיצה אותו כלל, והבין שלא אמו הזאת הקיצה אותו רק האם כל חי, די רעכטע מאמע, הקיצה אותו שיקום לעבודת הבורא. (שארית ברוך סז).

ויגדל הילד ויגמל ויצא לשוח בתורה ויעש פרי תבואה, יום יום עלה ונתעלה עד שנעשה ללמדן גדול חריף ובקי טובא, ויצא שמו כעלוי ותלמיד חכם מופלג, עד שזכה ליצוק מים על ידי הגאון הגדול בדורו רבי יצחק אברהם הכהן זצ"ל אבד"ק סטאבניץ, בעל כתר כהונה זצ"ל.

רבו זה השפיע עליו מתורתו וחכמתו, וחיבב והעריץ אותו על פני שאר תלמידיו, עד כדי כך שקודם פטירתו השאיר לו חלק מעזובו, וביקש בצוואתו שיעלה את זכרונו ויזכה את נשמתו, כאשר נדפס בתולדותיו אשר בספר כתר כהונה (מועתק בספר מוצל מהאש) בזה"ל:

"לתלמידי ידיו הרבני המופלג החסיד מוה"ר מאיר טג"ל נ"י מסטאבניץ יותן שמונה עשר זהובים פוליש. נפשי בשאלתי הלא ידוע לרמעי"ל מגודל ידיעת התורה, כל תורתו למד ממני וברא מזכה אבא וכמוהו שתלמיד הגון לרבו, זכרוני שיעלה לפניו לזכות נשמתו מה דאפשר, וזה חסד של אמת ומובטחני שימלא בקשתיי". (אגב, הגה"צ מוואידיסלאוו זצ"ל הוסיף על זה הגהה על הגליון: "גם הכוס של קידוש צוה לתת לו").

לאחר חתונתו ישב על התורה ועל העבודה בעיר סטאבניץ אצל רבו הנ"ל, וגם למד תורה אצל אחיו הגדול אבד"ק סטאשוב הנ"ל שהיה מופלג ממנו בשנים, והיה מדריכו בדרך החסידות ומלמדו להועיל בעבודת ה'.

עם הרה"ק מראפשיץ זצ"ל

ידידות מיוחדת שררה בינו ובין הרה"ק הזקן מראפשיץ זצ"ל, בעוד שניהם יושבים בצל קורת הרה"ק בלובלין היו חבריה וידידים, וכך נשארו כל הימים, הרה"ק מראפשיץ אף הורה לבנו הצעיר הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זצ"ל שיבחר לו לרבי את האור לשמים ובלשונו הקי': "דו זעסט דארט זיצט א איד מיט א צוריסענעם שטריימעל, וואויל וועט זיין פאר די וואס וועלן זיך צו טשעפען צו איהם".

הילולא דצדיקים

הגה"ק בע"ל אור לשמים זצ"ה
כ"ד תמוז

וירושלים וואס האט נעביך אהנגעווארין א הארץ פריינט. (מגדיל ישועות מלכו אות מד).

תורה שלמד באך

למד תורה מתוך דחקות גדול, והיה עני מדוכא, וימי שבתו בסטאבניץ היו ימים של צער ועוני הגוף, ומסופר בכמה מקומות ענינים נפלאים מימי זיכך הללו, אשר בהם זיכך את גופו לבלי ליהנות מהעולם, הצדיקים ידעו מעבודתו זו, וגם ניבאו לו עתיד טוב, וגם הוא בעצמו ידע מראש כי יקיים בו "וישגב אביון מעוניי", וקיבל הכל בדומיה ובצפיה לרחי ה'.

"שמעתי מכ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוואלברויס זצ"ל כי קודם שנתפרסם בעולם היה לי"ע עני ואביון גדול, ועל פסח היה מחמיר גדול ולא הכשיר שום כלי ורק אכלו בכלי חרש, ובכתה אשתו הרבנית, ושאלה מדוע את בוכית, השיבה למה לא אבכה, איש קדוש כמוך יצטרך לאכול בכלי חרש, נחמה והבטיחה שלשנה הבאה יזכו לאכול בכלי זהב, וכן הוה, לשנה אחרת הביא חסיד מווארשא מתנה על פסח כלי זהב, ובפסח כשאכל הרוטב בכלי זהב קרא אותה שתבוא לאכול מהכלי זהב כדי לקיים הבטחתו מאשתקד". (מוצל מהאש, סדר היוחסין כט).

דבר זה, אבל באופן אחר, מסופר בספר גדולת הצדיקים (ויקוקין דנורא טו) "דודינו הרה"ק אלקי הרבי ר' מאיר"ל זצ"ל מאפטא קודם שנתקבל לרב בסטאבניץ היה עני מדוכא, כמעט רוב השבוע היה יושב בתענית, פעם אחת היה לו תענית וזוגתו הרבנית ע"ה היתה מבשלת עבורו "געלע קאשע" והיה דרכם שאחר הבישול היו נותנים הקאשע להקערה ולהדביק הקאשע בדפנות הקערה היטב עד שנעשה גומא בהקאשע, ובתוך הגומא היו שופכים חלב רותח וכך היו אוכלין. אך זוגתו הרבנית לא היה לה קערה ושאלה קערה משכנתה, וכאשר בא לעת ערב אחר מנחה ומעריב עדיין לא בא הרה"ק לביתו, באה השכינה לביתה שתחזיר לה הקערה, אבל הרבנית היתה מבקשת אותה שתמתין עוד כי עדיין לא בא בעלה מביהמ"ד, והלכה השכינה לביתה ושהתה בביתה איזה זמן.

אבל כשהיתה צריכה הקערה מאד הלכה עוד הפעם במהירות להרבנית הנ"ל שתחזיר הקערה, וכאשר הקערה היתה עומדת על התנור רצתה לתפוס הקערה, וכאשר הרבנית ראתה שהיא תופסת הקערה רצתה גם היא לתפוס הקערה, והיתה הקערה ביד שניהם, ומתוך התאמצות נפלה הקערה על הארץ ונשברה, והקאשע נפלה על הארץ. ורצפת קרשים לא היה לה רק של עפר, ונתלכלכה הקאשע לגמרי עד שלא היה ראוי למאכל כלל, והשכנה הלכה לביתה, וכאשר הרבנית ראתה מה שנעשה עם הקאשע היתה בוכית מאד מאד, יען בעלה הרה"ק יושב כ"כ בתענית ועתה מה יהיה לו לאכול כשיבוא לביתו, והיה לה מזה עגמת נפש וצער גדול מאד. בתוך כך בא בעלה, וכאשר ראה שהיא בוכית, נבהל מאד ושאל אותה מה זאת, וסיפרה לו כל המעשה, אז השיב לה בזה"ל "שיון, דאס איז דער לעכטר נסיון, פארדאס וועלן מיר בקרוב עסן צוזאמען אין א זילבערין שישלי", ולא עבר זמן רב עד שנתנו לו כתב רבנות להיות רב בסטאבניץ, וכן היה שבוהמ"מ פסח בא גביר אחד מווארשא והביא לו מתנה קערת כסף, ואכלו מקערת כסף כמו שאמר.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם
תחת אשר קינא לאלהיו וכיפר על בני ישראל.
ודרשו חז"ל (סנהדרין פב): ראויה כפרה זו שתהא
מכפרת והולכת לעולם. פירש רש"י דכתיב ברית כהונת
עולם תחת אשר קינא לאלהיו וכיפר. וכתב זקני
המהרש"א זללה"ה בחידושי אגדות, שדרשו כן מדלא
כתיב וכיפר על בני ישראל בלשון עבר, אלא כתיב וכיפר
בלשון עתיד, ואפשר שגם רש"י נתכוון לזה. וצ"ב מהו
הכוונה שתהא כפרה זו מכפרת והולכת לעולם.

ב) לכן אמור הנני נותן לך את בריתי שלום, וביאר
בתרגום יונתן, ועברדיניה מלאך קיים ויחיה לעלמא
למבשרא גאולתא בסוף יומיא. ואכן פינחס זה אליהו
אשר יבא ויבשרינו בגאולה העתידה. ויש להבין מדוע
ניתן לו לפינחס דייקא שכר זה שיבא לבשר גאולתא
בסוף יומיא.

וגר"א בהקדם מה שדרשו חז"ל (גיטין נז): על
הכתוב כי עליך הורגנו כל היום, רב יהודה אמר זו אשה
ושבעה בניה שנהרגו על קדושת השם, רבי יהושע בן
לוי אמר זו מילה שניתנה בשמיני, וקשה להלא פשטות
לשון הכתוב משמע כדברי רב יהודה דקאי על הריגה
ומסירות נפש ממש, ואם כן מה הכריחו לרבי יהושע בן
לוי לדורשו על המילה אשר רק זמנין דמיית. והחתם
סופר בתשובותיו (יו"ד סימן רמ"ה) דקדק על דברי
רש"י שכתב דזמנין דמיית. הלא עינינו רואות
שאפילו אחד מאלף ישראלים אינו מת מחמת מילה,
ע"ש.

ויתבאר על פי מה שהביא א"ז זללה"ה בייטב לב
פ' מטות) בשם דודו הגה"ק מו"ה אריה ליב זללה"ה
מורשיניצא לפרש הפסוק (במדבר ח כה) ומבן חמשים
שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד ושרת את
אחיו באהל מועד לשמור משמרת ועבודה לא יעבוד, כי
עיקר עבודת הלויים בשרים ובזמרים בקול ובכנור ונבל
היה למען לעזור לבבות ישראל לתשובה כבואם
להקריב את קרבניהם חטאות ואשמות וכדומה, ומבן
חמשים שנה נפסל בקול ולא היה יכול עוד לעשות
עבודתו בקול, עם כל זה עמד על משמרתו עם אחיו
הלויים לעזור הלבבות לתשובה, והענין כי אז בינה
יתירה נודעת להם שהם היו מתבודדים בינם לבין קונם
איש על עבודתו לשפוך כמים לבו ושיחו לפני ה' ובאו
בקושרות עם כללות ישראל האחרים זה בזה, ובכך היו
מעוררים הלבבות לפשפש במעשיהם ע"ד שנאמר אצל
דוד המלך (תהלים קיא א) אודה ה' בכל לבב, שהיה
מגביה קולו והיה מעורר בזה את כל ישראל להודות
לה'. וזה שאמר ועבד הלוי, הוא לעצמו את עבודתו, ועל
ידי זה והם, היינו העם, ישאו עונם. וזה שנאמר ומבן
חמשים שנה ישוב מצבא העבודה ולא יעבוד עוד
כפועל ממש, ועם כל זה ושרת את אחיו, עם אחיו
לשמור משמרת לעזור, הגם ועבודה לא יעבוד, עכ"ד.

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת פינחס שנת תשס"ח לפ"ק
נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נובע דבר זה, עכ"ד.

אמנם יש להרחיב הענין לפי דרכו, כאשר נאמר
שכח המסירות נפש הנדרש בכל איש ישראל ביום
המילה, הוא מהשפעתו של פינחס זה אליהו שבא לכל
ברית מילה, וכמבואר בזוה"ק (מקץ דף טו): שאליהו
אמר (מלכים-א יט י) קנא קנאתי וכו' כי עזבו בריתך,
אמר לו הקב"ה על שאמר עזבו בריתך, יצטרך להיות
אצל כל ברית מילה. (ועיין באגרא דפרקא אות קמו).
וכמו בדורו הכניס רוח טהרה בבני ישראל שיהיו מוכנים
על מסירות נפש, כמו כן בכל הדורות אצל כל ברית
מילה פינחס זה אליהו מאיר בלבבות בני ישראל רוח
טהרה ממרום, ומטיב בקרבן כח זה שיהיה האדם מוכן
למסור נפשו על קדושת שמו יתברך. ולזה אנו אומרים
בסדר ברית מילה, אליהו מלאך הברית הנה של"ך לפניך
עמוד על ימיני וסמכני, והוא כענין בקשה לאליהו מלאך
הברית שיעשה את שלו להשפיע להתינוק כח המסירות
נפש. ומכח השפעתו בני ישראל בכל הדורות קדושים
מושלכים באש למען קדושת שמו יתברך, עומדים אנו
בימי בין המצרים, וזה לנו קרוב לאלפיים שנה אשר בני
ישראל נדרים בגולה, ובמשך כל השנים היו כמה
גזירות השמדיות על בני ישראל, ותמיד בכל עת ובכל
זמן היו בני ישראל מוכנים למסור נפשם על קדושת
שמו יתברך, וכמה אלפים ורובבות מישראל מסרו נפשם
על קדושת השם ולא השתחוו לעבודה זרה, ומאין הגיע
להם הכח וגבורה להעלים עין מנפשות ומנפשות ביתם
ודורות העתידים, ופשטו את צוארם לשחוט למען
קדושת שמו יתברך, אין זה אלא מכח הקדושה של
פינחס זה אליהו המאיר בכל אחד מישראל ביום שנכנס
לבריתו של אברהם אבינו שיהיה מוכן בכל עת ובכל זמן
למסור נפשו בעד קדושת שמו יתברך.

ומעתה יש לומר דלא פליג רבי יהושע בן לוי על
רב יהודה, ואף רבי יהושע בן לוי מפרש הכתוב כי עליך
הורגנו כל היום כפשוטו, דהיינו מסירות נפש ממש,
אלא שבא להשמיענו, מאין בא להם לישראל כח נשגב
זה למסור נפשם על קדושת השם, על כן דרש זו מילה
שניתנה בשמיני, דכח המסירות נפש נטבע בקרבם ביום
המילה כאשר אליהו מלאך הברית מזויה על התינוק כח
של מסירות נפש. וזה שמפרש רש"י דזמנין דמיית,
ואין הכוונה על מצות מילה אשר באמת אף אחד מאלף
אינו מת מחמת מילה, אלא הכוונה על קדושי בני
מישראל שבכל הדורות דזמנין דמיית, ומקיימים כי
עליך הורגנו כל היום כפשוטו דוגמת אשה ושבעה
בניה, וכל זה הוא מכח מצות מילה שאז נטבע בקרבם
כח זה על ידי פינחס זה אליהו, והוא בחינת ושרת את
אחיו הגם ועבודה לא יעבוד עוד בפועל ממש, דאינו
צריך בעצמו למסור נפשו כדי להשפיע כח מסירות נפש
כמו בשעתו, אלא על ידי כח קדושתו הוא משפיע כח
של מסירות נפש לבני ישראל.

נחזור לעניינינו, כי פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן
על ידי מסירות נפשו הכניס רוח טהרה בבני ישראל
בשעתו, ואף גם לדורות הבאים הוא משריש כח
המסירות בכל איש ישראל הנכנס בבריתו של אברהם
אבינו, ומכחו יש לבני ישראל בכל הדורות הגבורה
עילאה למסור נפשם על קדושת שמו יתברך.

(המשך בעמוד הבא)

וע"פ פי זה כתב א"ז זללה"ה בקדושת יום טוב
(ראש השנה אות ה) בעובדא דפנחס קנאי דשתיים עשה
בצדקתו, אחד מה שמסר גרמיה ממש בעובדא זו כידוע
מאמרם ז"ל אשר הרהיב בנפשו עזו לגשת אל נשיא
ישראל לדקור אותו, וכמה נסים נעשו לו כנודע. עוד
זאת פעל במסירת נפשו כי בעת אשר קנא קנאה גדולה
לאלה"ו לנקום בעוברי על דת ה' והלהיב נפשו ולבו
ברשפי אש שלהבת יה, על ידי זה היה מעורר גם בלב
עדת ישראל התעוררות נפלא לעשות תשובה לשוב אל
ה' ולדבקה בו, וקבלו על עצמם למסור נפשם וגופם
להקב"ה, כי גם פנחס היה במדרגה זאת שעל ידי שעבד
הוא את ה' במסירות נפש ממש, היה גורם לכנסו בחי' זו
בלבב ישראל הכשרים. והנה איתא בזוה"ק (במדבר דף
קכא.) הגם שישנו חטאים אשר אין תקנה וכפרה להם
אך במיתה ח"ו, אבל העצה לזה שאם יקבל עליו עול
מלכות שמים במסירות נפש לה' יחשב לו כאלו אתפטר
מעולם ונברא מחדש, וחי בהן ולא ימות ושב ורפא לו.
וכן היה בעובדא דפנחס דמלבד מסירת נפשו לה' עוד
זאת פעל שגם בלבב ישראל הכניס קבלת עול מלכות
שמים ומסירת נפש ממש, ועל ידי זה זכו לכפרה על
עונותם כאמור. וזה שאמר פנחס בן אלעזר בן אהרן
הכהן וכו' בקנאו את קנאתי בתוכם דייקא, ר"ל שעל
ידי מה שקנא הוא לה' במסירות נפש הכניס התעוררות
קנאה זו גם בלב ישראל בתוכיות לבם בפנימיותם, ועל
ידי זה ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, עכ"ד.

והנה כתב כ"ק מרן אדמו"ר זללה"ה בברך משה
פ' תצוה עמוד רכב) כי מעלה עליונה ונפלאה זו מוטבע
בעומק נפשות ישראל להיות מוכן ומזומן בכל עת ובכל
שעה למסור נפשם על קדושת השם, וכח מופלא זה
מושרש בטבע נפשם מכח מצות מילה, לאשר ביום
השמיני בעוד הקטן רך ומסוכן למיתה, משכים האב
בשמחה לקיים מצות בוראו ומל את בנו, ודמו שותת
ואינו חושש מפני הסכנה, על ידי זה נרש בכל אדם
מישראל משחר טל ילדותו, כח נשגב למסור נפשו על
קדושת השם. ובוה פי' דברי הגמרא דאף רבי יהושע בן
לוי מפרש הכתוב כי עליך הורגנו כל היום כפשוטו,
דהיינו מסירות נפש ממש, אלא שבא להשמיענו, מאין
בא להם לישראל כח נשגב זה למסור נפשם על קדושת
השם, על כן דרש זו מילה שניתנה בשמיני, אשר ממש

לע"נ מרן הגה"ק משה ב"ר צבי זצוק"ל
בעל ישמח משה - נפטר כ"ח תמוז שנת תר"א לפ"ק

ולע"נ הגה"צ ר' עמרם ישי ב"ר יצחק אייזיק הלוי זצוק"ל
אב"ד סערענטש - נפטר כ"ד תמוז שנת תרמ"ט לפ"ק

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

והנה איתא במס' יומא (דף פו. ר) רבי ישמעאל היה דורש ד' חילוקי כפרה, והחמור מכולן הוא עון חילול השם, דאינו מתכפר אפילו בתשובה ויסורים אלא על ידי יום המיתה. וכתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (שוב אשיב אות יד) מה יעשה ילוד אשה כי יתאונן על חטאיו אשר בתוכם גם עון חילול השם, כי הרבה עניני חילולי השם ישנם, ואיך יזכה להנצל מיסורים וממיתה, הנה מצאנו להם רפואה ותעלה ממה דאיתא בזה"ק (במדבר דף קכא.) אית חובין דלא מתכפרין עד דאתפטר בר נש מעלמא, והאי יהיב גרמיה למותא ומסיר נפשיה כמאן דאתפטר מעלמא, ותיקונא דא בעי כוונה דליבא, וכדין קוב"ה מרחם עליה ומכפר חוביה, עכד"ק. ומזה הוציאו בספרן של צדיקים (דרך קפודיך בהקדמה) שאם יקבל האדם עליו למסור גופו ונפשו ומאודו על קדושת שמו, כמצווה עלינו בתורתנו הקדושה (דברים ו ה) ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך, על זה נאמר (תהלים מד כג) כי עליך הורגנו כל היום בקבלת מסירות נפש בקריאת שמע, וכאלו מת ואתפטר מהעולם על קדושת שמו יתברך, ובוה נעשה כקטן שנולד דך ונקי, עכ"ד. ובודאי גם ענין קבלת מסירות נפש הלזה הוא מכחז והשפעתו של פינחס זה אליהו שמיגע לו לאדם ביום המילה, וכאשר האדם רוצה לשוב אל בוראו שלא יצטרך ליסורים ויום המיתה, אזי הוא מקבל על עצמו בקריאת שמע בקבלה אמיתית ומעומקא דליבא מסירות נפש למען קדושת שמו יתברך, וזה מכפר על כל העוונות.

וזוהו ביאור הגמרא ויכפר על בני ישראל, ראיה כפרה זו שתהא מכפרת והולכת לעולם. כי כבר נתבאר דכח הקדושה שהכניס פינחס בבני ישראל כדורו הוא נמשך בכל הדורות שיהיה לבני ישראל כח של מסירות נפש, ולזה אמר ראיה כפרה זו שכיפר פינחס על בני ישראל על ידי שקבלו ישראל עליהם מסירות נפש כמבואר בקדושת יום טוב, שתהא מכפרת עד עולם, שעל ידי כח המסירות נפש שהכניס פינחס בלבבות בני ישראל, יזכו בני ישראל לכפרה בכל הדורות, על ידי שיקבלו על עצמם לעבוד את השי"ת בכל לבבם ובכל נפשם, אפילו הוא נוטל את נפשך, ועל ידי קבלת מסירות נפש יתכפרו כל העוונות.

והנה כתב א"ז זללה"ה בייטב פנים (לי"ג מדות אות טז) בבירור המסורה לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה (שמות יב מ), שלא יוציא ז"ל ויפגום באות ברי"ק, כי על ידי זה מגרעות ניתן לבית סביב חוצה (מלכים א-ו 1), היינו שבעון זה נחרב בית המקדש ואז הן אראלים צעקו חוצה (ישעיה לג ז), כי הדבר נוגע אליהם שהיו ניזונים מביהמ"ק ונהנין מקרבנות הקרבין, עכ"ד. ונודע מה שכתב א"ז זללה"ה בדברי חיים (פ' נח) בדחטא חמור הזה נכרת משרוש הקדושה לגמרי ח"ו, ולכן העצה היחידה לחיזוק חטא זה הוא מסירות נפש למען כבוד שמו יתברך, עכ"ד. ובכן בכניסתנו לימי בין המצרים עלינו להתבונן ולעשות חשבון בנפשנו על מה אבדה הארץ, ומה הוא החטא המעכב גאולתן של ישראל, וזה רבות בשנים שאנחנו בגולה ועדיין לא נושענו, וכאשר נתאמץ כולנו לעסוק בתיקוני החטא המר הזה אשר גרם חורבן ירושלים, ויזהרו בשמירת עינים וטהרת המחשבה שלא יבואו עוד לירי חטא זה ר"ל, ויתנהגו בקדושה ובטהרה כי עם קדוש אתה לה' אלהיך, ונקבל עלינו מסירות נפש להיות מוכן ומוזמן ליהרג על קדושת שמו יתברך, אזי יתכפר חטא זה ונזכה לגאולה שלימה.

ולזה בא הבטחת הקב"ה לך אמור בני ישראל אני ה', ובתרגום וינתן, ואעבדינה מלאך קיים ויחיי לעלמא למבשרא גאולתא בסוף יומיא. כי באמת קשה מאד לבשר ודם שיוכל בכוחות עצמו לקבל מסירות נפש להיות מוכן ליהרג על קדושת השם, אמנם בכח קדושתו של פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן המאיר ומזריח אור בלבבות בני ישראל ביום המילה שהיה מוכנים למסור נפש, על ידי זה יכולים לזכות לכה של מסירות נפש, ויכולים לתקן מה שחטאו נגד הקב"ה. וזה שאמר ואעבדינה מלאך קיים ויחיי לעלמא, ובמשך הדורות ישרים בלבבות בני ישראל כח של מסירות נפש ביום המילה, ועל ידי זה יזכו לתיקוני תשובה, וזה יגרום שיוכל פינחס זה אליהו למבשרא גאולתא בסוף יומיא, כי בשובה נחנת תושעון, ועל ידי המסירות נפש יזכו לתקן כל החטאים ויזכו לתשובה שלימה ואמיתית, ואז נזכה שפינחס יבא אליהו ויבשר הגאולה לבני ישראל, ויהיה סוף וקץ לכל צרותינו תחלה וראש לפדיון נפשנו, ונזכה לצאת מן הגלות החל הזה אשר זה רבות בשנים עינינו צפויים בכליון עינים ומצפים לישועה בעת שתעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו.

השי"ת יעזור שנזכה לתשובה בשלימות ובמסירות נפש להקב"ה, ונזכה לקבל פני פינחס זה אליהו אשר יבא ויבשר הגאולה בסוף יומיא, ונזכה לגאולה שלימה בהתרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמינו עליו במהרה בימינו אמן.

צמצולי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת 'בית ועד לחכמים' ש"י מבצר הכוללים קרית יואל והנה למראת עינינו על הנה"צ זמ"צ קרית יואל שליט"א
לחצרות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

הלכות בין המצרים

(א) המנהג שאין לובשין בגד חדש מ"ז בתמוז משום שיש בזה שמחה יתירה, ומטעם זה אין קונים בגדים חדשים בימים אלו, לפי שיש שמחה גם בקנייתו, מזהו במקום צורך, ויולין להקל בזה, וכגון חתן כלה שהנישואים שלהם מתקרבים ובאים מותרים לקנות מלבושיהם, וכן הנעשה בר מצווה בימים אלו [ושכח לקנות מלבושיו קודם ימי בין המצרים] מותרים לקנות מלבושיו וללבושו פעם ראשונה בימים אלו, וכן כל כיוצא בזה.¹

(ב) וזהו דוקא בגדים יקרים החשובים לאדם ושמה בקנייתם [כגון רעקל, הוט וכיוצא בזה], אבל מותר לקנות או ללבוש בגדים חדשים שאין בהם שמחה יתירה בקנייתם [ומזון העמדה, זאקו, שיד, וכיוצא בזה].²

(ג) בימי בין המצרים אסור לגלגל השערות אפילו לקטנים שאין מבינים עדיין ענין הצער והאבילות על החורבן ביהמ"ק, מטעם שהגדולים יצטערו בזה.³

(ד) אם לא גילה שערות הקטן קודם י"ז תמוז, ויש צורך לקטן לגלגל לו שער, אפשר להקל ולגלגל שער עד שבעה שחל בו תשעה באב [אבל לכתחלה אין לסמוך עליו], אבל אין מוגלגל הילד שנעשה ג' שנים בימי בין המצרים, אלא ממתנים עד אחר תשעה באב, משום דיש שמחה מיוחדת בתגלחת פעם הראשון.⁴

(ה) מר"ח אב ואילך [שהלל כהאי שנתא כשבת הבעל"ט], אסור ללבוש בגדים מוכסבין, ועל כן מי שרוצה להחליף בגדיו שלו כרצונו, ילבוש אותם קודם ר"ח לזמן מה, ועל ידי זה יהי נחשב כמגדים ישנים והיה מותר ללבושם אחר ר"ח.⁵

(ו) לבגדים הסמוכים לבשרו ומתמלאין זיעה, ומצטער בהן, מותר להחליפן לבגדים מוכסבין אף כשלא לבשן פעם אחת קודם ר"ח.⁶

¹ רמ"א תק"א סעיף י"ז כתב המחבר "טוב ליהדר מלומר שהחיינו על פירי או מלבוש בימי בין המצרים", וביאר שם המג"א (סק"ה) הטעם דכיון שהוא זמן פורענות אין לברך "שהחיינו לזמן הזה", אבל אין הטעם משום אבילות, דלא מצאנו שאל אסור לברך שהחיינו עתיד המג"א, הרי דבענין לבישת מלבוש חדש אין בו אסור, אלא שאין ללבוש כדו שלא יתחייב לברך שהחיינו, ומהאי טעמא כתב המג"א (בפי תק"א סק"ה) שאם קנה אבנד קודם י"ז בתמוז ויברך שהחיינו בשעת הקניי, שמוחר ללבושו בתחלה בימי בין המצרים, וכן מותר ללבושו בתחלה בשבת קודש שבחור בין המצרים להסורים דמותר לברך שהחיינו בשבת, ע"ש במג"א, וכן בחי"א (פלא ק"ג דין ח ה יד יד) פסק כמג"א, וכן סתם בקיצור שו"ע (ספן ק"ב דין ב) וכן פסק במשנה ברורה (בפי תק"א סק"ה) וביאר שם בשער העינין (סק"ה) דעצם הליבשה אין בו שום אסור, אף שהוא שמחה גדולה, דרק משנכנס אב ממוטעין בשמחה ליל קודש, ועל כן לא אסור הוא מטעם ברכת שהחיינו וכו'.⁷

² רמ"א נמצא, ודמוכתי שאין נוהגין לברך ברכת שהחיינו בקניית או בלישת בגדים חדשים (דיי טמאה טעם סק"ה) מותר לקנות או ללבושם עד ר"ח אב.

³ אכן הא"י רבה (בפי תק"א סק"ה) חולק על המג"א וס"ל דאף להסורים ודבשבת שבימי בין המצרים יוכלין לברך שהחיינו, מ"מ אסור ללבוש בגד חדש משום דאיכא שמחה טפי (דוק על פירי חדש יתל לברך בשבת) ע"ש, וכן פסק בדין החיים (בפי תק"א סק"ה דין ח) שאין לקנות או ללבוש בגד חדש בימי בין המצרים משום שהוא שמחה יתירה ק"ג דין ח ה יד יד) פסק כמג"א, וכן סתם בקיצור שו"ע (ספן ק"ב דין ב) וכן פסק במשנה ברורה (בפי תק"א סק"ה) וביאר שם בשער העינין (סק"ה) דעצם הליבשה אין בו שום אסור, אף שהוא שמחה גדולה, דרק משנכנס אב ממוטעין בשמחה ליל קודש, ועל כן לא אסור הוא מטעם ברכת שהחיינו וכו'.⁸

⁴ איל"י רבה (פי תק"א סק"ה) דגדדים המבוארים בס"י ר"כ"ג ס"ו שאין מברכין עליהם שהחיינו משום שאין בהם שמחה כ"כ בקנייתם, מותר לקנות או ללבושם בימי בין המצרים, וכ"פ הדרן החיים (בדין בין המצרים סק"ה) ומשניב (פי תק"א סק"ה) ושאר אחרונים.

⁵ הטעם נזכר במג"א (פי תק"א סק"ה) בשם תרומת הדשן (פי סק"ה), וכתב לדמותו להא דמבואר בשו"ע הל' אבילות (וריד ח"ו סי' ש"ט סק"ה) קטן שמת לו מת קטנין לו, מפני עממת נפש, פירוש כדי שהגדולים ירבו בשמחה ע"ש וכתב החי"א (פלא ק"ג דין ח) דלטעם זה אסור לגלגל אפי' קטנים שלא הגיעו לחתון, וכ"כ הכה חיים (פי תק"א סק"ה) ושער העינין (סק"ה).

⁶ דלעת הצורך יש לסמוך על החי"א (פלא ק"ג דין ח) שאין מחייבין בתספורת לקטן אלא משבוע שחל בו תשעה באב, וע"י במג"א (בא"א סק"ה) שכן מוכח מדברי הרמ"א ע"ש, וכ"פ הנה"צ מקאפיש זצ"ל (ספןו מנחת יעקב ח"ב ב' על פי תק"א סק"ה דין ח) אבל לכתחלה מחמירין בזה מ"ז בתמוז, וכמו שפסק הא"י (סק"ה) והובא ג"כ בפמ"ג (זע"ל) וכ"כ בקיצור שו"ע (פי ק"ב סק"ה דין ח), וע"י במשניב (סק"ה) שהביא שני הדעות ולא הכריע.

⁷ כ"כ הנה"צ מקאפיש זצ"ל (במנחת יעקב זע"ל) ששבעה מפי' כולו בעל דברי יואל ז"ל לדחות התגלחת הראשונה עד אחר תשעה באב, וזאת הי"א הטעם משום דהרי שמחה מיוחדת וכמבואר בבאר היטב ושע"י תשובה (על פי תק"א סק"ה דין ח) עכ"ד.

⁸ רמ"א (פי תק"א סק"ה) נוהגין להחמיר בזה מ"ז ר"ח ואילך, ודמוכתי דגמרא לא נאסר אלא שבוע שחל בו תשעה באב וכמ"ש המחבר שם, ולפי"ז כהאי שנתא שתשעה באב חל ביום א', אין איסור מביט כלל מדינת דגמי (ומכ"ש במג"א סק"ה דין ח) ורק מצד המנהג אסור מר"ח ואילך.

⁹ ומכ"ש המג"א בהל' אבילות (וריד דעה פי' שש"ס סק"ה א) שאכל ל"ע אסור ללבוש בגדים מוכסבין בתוך השלשים מצד המנהג, ונהגין שאדם אחר לובשן תחלה ואח"כ לובשן האבל, והמנהג עיקר עכ"ד הרמ"א וכתב שם הש"ך (סק"ה) וסגי שילבוש אותו זמן מה, ואין צורך שילבושו שעה נמוכה ע"ש, וא"כ היה לנענינו כיון שמוצא שורש האור רק מנהג, הרי כמו תוך שלשים, וכ"כ בשו"ת משפטי צדק (למאן ר' ששאל נארימאן זע"ל - הובא בספן הנדפס להוד"א דין - בפי מ"ז דמ"ח אב עד שבעה שחל בו תשעה באב, דינו כאבל אחר השבעה, ועל כן מותר לו ללבוש בגדים שלבשן פעם אחת קודם י"ח אב רוצה ללבושו כעשוי לתנוגן וכמו שהשילק ס"ה הרמ"א שבאבל אחר השבעה כשאדם יבא לבישן תחלה, אבל בשבוע שחל בו תשעה באב, דינו כאבל תוך שבעה אחריו אף שאכל פעם אחת קודם י"ח עכ"ד המשפטי צדק, וכיון דבדאי שנתא אין אסור כלל מדינת דגמרא אלא מצד המנהג, ע"כ כהנה"ג להקל כשלבשן פעם אחת קודם י"ח.

¹⁰ נתבאר בהנהגת הקדומת דין תשעת הימים בשנה זה, הרי הוא כדן אבל לאחר שבעה, ושם מקליין שילבוש בגדים שלבשן אדם אחר תחלה, ואף כשמחליפין רק מפני התנוגן (ומכ"ש הפוסק תשובה בירור פי' שש"ס סק"ה בספן הלחין תורה סי' ה) אבל כשמחליפין מפני ערוביאי רצער, מותר להחליפין אף כשלא לבשן אדם אחר תחלה, ולכשן הערוך השלחן (וריד ח"ו סי' ש"ט סק"ה) דלגבי תנותן אין נוהגין ליתן לאדם אחר קודם שילבושו, משום דאין מחליפין משום תנוגן, אלא שאי אפשר ליתן בכתנת הישנה מפני הדיעה, והחומרות הוא על שארי הבגדים ולא על הכתנת עכ"ד הערוך השלחן.